

УДК 908(497.11 Toplica)
Љубинко Милосављевић
Филозофски факултет
Ниш

МИТСКА МЕСТА БЛАЧКОГ КРАЈА У МИТСКОЈ ТОПЛИЦИ*

Аутор у овом раду настоји да презентира бар најзначајнија митска места у бљачком крају, делу топличког простора. Истраживање га уверава да је историјски диконтинуитет српског становништва на овом подручју условио извесне видове самозаборава, што је митски начин мишљења успевао да успешно превлада.

Кључне речи: Топлица, Јанкова клисура, Блаташница, Бљачко језеро.

Топлица је, „сателитски“ посматрано, ромбоидна тепсија чије странице чине венци Великог Јастрепца, Пожара, Копаника, Соколовице, Радана, Видојевице, Пасјаче и благи превој од Пасјаче до Малог Јастрепца, који је отвара према Добричу. Воде са ових планина и висова сливају се ка њеном дну и чине истоимену реку, по којој је цео крај добио име. Изузетак чини речница Блаташница, која се улива у Расину. Све ове воде поново ће се наћи сједињавањем две Мораве у близини куле Тодора од Сталаћа.

Топлица је крај коме по лепоти нема равне, записао је отац песника Милана Ракића, Мита Ракић, један од оних српских интелектуалаца који су после ослобођења од Турака 1878. године похитали да виде новоослобођене крајеве Србије. Нешто више од три века раније (1553. године) кроз Топлицу је прошао Млечанин Рамберт, на свом путу из Венеције преко Дубровника у Азију. Пролазећи кроз тешко проходне пределе, записао је како је први пут слободно одахнуо у доњој Топлици, „јер је то широка долина под дивним ливадама, виноградима и воћњацима“. За географа, етнолога и албанолога Георга Јохана Хана, који је овуда пролазио 1859. године, топличка долина је била „очаравајуће лепа“. (Каниц 1985, II:301)

Топлица је од Творца добила не само лепоту већ и природне дарове, шуме,¹ земљу погодну за узгој житарица, воћа и винограда, лековите воде (Пролом, Луковску и Куршумлијску бању) и неколико необичних природних

* Рад са пројекта *Култура мира, идентитети и међуетнички односи у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграције* (149014 Д), који реализује Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу уз финансијску подршку Министарства науке Републике Србије.

¹ „Планине топличке све су обрасле гором, боље него ма које у предња три округа“, оцењује Милан Ђ. Милићевић у *Краљевини Србији*, пошто је претходно описао новоослобођене Нишки, Пиротски и Врањски округ (1884:340).

феномена (Ђавољу варош, Блацко језеро), што свакако није ни превише али ни премало. Па ипак она је данас један од економски најзаосталијих делова Србије који се празни због сталних миграција на север и изразитог процеса депопулације. После великих сеоба условљених аустријско-турским ратовима 1683-1689. и 1737-1739. године, она је све до ослобођења од Турака 1878. године и поновног насељавања, била готово без српског становништва. Овај дисконтинуитет трајања условио је својеврсни (историјски) самозаборав, који једино мит и легенда успевају делимично да превладају.

I

Историја је према Топлици била веома дарезљива. Праисторија јој је оставила налазишта из старијег каменог доба у Вичи и млађег каменог доба у Плочнику, који је на археолошкој карти Србије у Народном музеју у Београду био означен као једно од најзначајнијих праисторијских налазишта у Србији. Не оскудева Топлица ни у налазиштима из римског доба, највише од 1. до 4. столећа нове ере. У њој се дешавају својеврсни археолошки парадокси попут онога да се копањем темеља за плевњу открије римска палата.

Награђиваће историја Топлицу сакралним, наравно и световним артефактима. Црква св. Прокопија у Прокупљу, данас једина жива црква у овом граду, лежи на темељима базилике из доба Самуиловог освајања ових простора. Немања је у Белим црквама (данашња Куршумлија) подигао две цркве, св. Богородице и св. Николе, пре Ђурђевих ступова и Студенице. Од прве данас стоје рушевине, друга је реконструисана. Феликс Каниц, који је нацртао остатке прве и рушевине друге цркве, препоручио је „да се испита могућност обнове“ цркве св. Николе (Каниц II, 1985:306), што је, на срећу, учињено али отприлике читав век касније.

Плочник је био место четвртог, петог по реду сусрета између српске и турске војске, петнаест година после Маричке битке, три године пре Косовског боја. Ту је 30 000 ратника Лазара Хребељановића и босанског краља Твртка, разбило 20 000 Муратових војника. „...Турци (су) тако поражени да их је једва петина измакла смрти или ропству. Тако се из бојева око Ниша замела Косовска битка од 1389, о којој Србима није потребно ништа више говорити“ (Новаковић 2003:380). По Стојану Новаковићу Битка на Плочнику се збила 1387. године. Чешће се спомиње претходна година, што такође сведочи о својеврсном историјском самозабораву, односно о промени који је Битка на Косову пољу извршила у народној свести, на шта је указао још Вук Караџић.²

---

² Овај самозаборав упечатљиво илуструје изјава песника и новинара Драгана Борисављевића о Плочнику, свом месту рођења: „Насупрот сваком очекивању његова „историчност“ не постоји у свести ни најстаријих људи које сам ја запамтио. И поред славне победе! До јуче такоређи, овде се певало уз гусле о свим поразима, косовском посебно, а о 1386. години ја сам сазнао из 186

У косовској епизици и народном предању, три најзначајније личности, после кнеза Лазара и Милоша Обилића, Топличани су, а неки од последњих чиновна пред битку смештени су у топлички простор. Верује се да је Југ Богдан био господар Прокупља, Топлица Милан средње Топлице а Косанчић Иван Косанице. Остаци њихових кула су у Прокупљу, селу Вича, где извире минерална вода и у селу Иван Кула.³ Из Топлице се, по народној песми, уходила турска војска на Косову, у Топлици су, по народном веровању, били досељени черкески Цигани, још пре Косова, да буду уходе за турску страну.

Кнежева вечера, дан пред одлучујућу битку била је, по српском али и по арбанашком⁴ предању, у Трпезама, истоименој висоравни, која ће због тога добити ово име. „На сред Трпеза постоји Праведни гроб (Праведни гроб). Ту је, по предању сахрањен слуга Милутин – слуга цара Лазара. Убио га је Милош Обилић јер је слуга хтео да каже истину о томе „колика је сила у Турака“. Ово су речи песника Огњена Лакићевића о свом родном селу. Он потом додаје „да је Томас Ман знао за Трпезе, сигурно би радњу „Чаробног брега“, сместио на неком вису на Трпезама“ (Красић 1988:185).

Топлицом су пролазиле војске чије је одредиште било Косово почев 1389. све до 1999. године, а које су предводили кнез Лазар, Сибињанин Јанко 1448., гроф Пиколомини 1688, маршал Зекендорф. 1737. и генерал Милојко Лешјанин 1877. године. Фотографија краља Петара I, снимљена у Јанковој клисури 1915. године, инспирисала је француског песника Едмонда Ростана да напише песму *Краљ-Петрова четири вола*, коју је препевао Милутин Бојић.⁵ Током Првог и Другог светског рата у Топлици ће се страдати можда мало више него другде у Србији због Топличког устанка 1917. године и снажног партизанског покрета. Оно што се сматра трагичним усудом српског народа, деобе и сеобе, овде се испољавало изразитије и драматичније него другде.

II

Топлица је крај у ком је постојао дисконтинуитет српског становништва од стотину четрдесет година до два века, које се после аустријско турских ратова 1688. и 1737. повлачило на север услед турских зулума, а овај простор настањивали су Арнаути. Када је Куршумлија ослобођена 1877.

књига, тек у гимназији. И данас о томе нешто знају само школовани Плочничани. Обележја нема“ (Воја Красић, *Јави се*, Драинац, Прокупље 1988:241).

³ „Према арнаутском предању, у Кули је резидирао моћни Иван-бег, кога је султан Бајазит после победе на Косову поставио за господара Косанице. (...) Овај Иван-бег много подсећа на Косанчића Ивана, великог војводу, који се са својим побратимом и суседом Топлицом Миланом, у српским народним песмама слави као један од најхрабријих бораца у косовској бици“ (Каниц II, 1985:321).

⁴ Види: Милићевић 1884:354.

⁵ www.Srpsko-naslede.co.yu (sr-1-1998).

године, у њој су живела само два хришћанина, а у граду светог Прокопија, Урђупу, како су Турци и Арбанаси звали Прокупље, живело је мало Срба, док је ретко које топличко село задржало српско становништво.

Етнички састав Топлице сасвим ће се изменити после 1878. године, јер је насељавање православним живљем постала приоритетна обавеза Краљевине Србије. Породице су досељаване са Копаоника, са Косова, из Новог Пазара, Сјенице, Ибарског Колашина, Херцеговине, Црне Горе, из околине Ужица, из источне Србије и пограничних подручја према Бугарској. Досељеници су собом доносили специфичну одећу, навике, обичаје и наречја свог краја. „И тако данас“ – писао је Милан Ђ. Милићевић – „Топлица по језицима им, боље рећи, по говорима врло личи на оно што се прича о Вавилонској Кули“ (1884:405). Стотину тридесет година после насељавања ове разлике се и даље осећају; оне су данас најмање у облачењу, највеће у говору.

Породице у Топлици имају презимена стара колико и њихово присуство на овом тлу, јер су настајала при административном регистровању досељеника и користила су се у званичне, административне сврхе. Има случајева да веома блиски рођаци, припадници исте фамилије имају два или три различита презимена. У локалним сеоским разговорима међутим, породице се спомињу још увек по крајевима и местима одакле су досељене (Косовци, Власинци, Бозанци, Лозанци, Борчанци, Ресавци, Баринци и сл.), чиме се индиректно памти пређашње место живљења.

Насељавање Топлице после 1878. године и солидан прираштај становништва, учинили су, упркос великим губицима у балканским и светским ратовима, да овај крај буде пренасељен. Земљишни посед се делио каткад до апсурдних граница, да се од њега није могло живети. Спасоносно решење за тескобу животног простора представљале су миграције на север, одлазак у Београд, почев од педесетих година двадесетог века.

Историја је Топлици оставила илустративне исказе за нека стања ствари. И данас се каже *Доцкан Јанко на Косово стиже*, или *Страдао као Јанко на Косову*, чиме се на својеврсан начин памти пораз Хуњади Јаноша на Косову 1448. године. Трговачки каравани, који су пролазили путевима Топлице, нападани су и пљачкани, што је остало запамћено у исказу „*Да те бог сачува Љуше, Коњуше, Крчмара и Мађара*“, становника села из којих су били наводни нападачи. (Рудић 1978:12) У време другог насељавања Топлице, кад су људи имали посебне потребе да се обраћају државној администрацији ради решавања неких имовинских питања, настао је исказ „*Какво печење, такво решење*“, чиме је корупција добила форму извесне легализације.

III

Постоји потреба али и реална могућност да се сачини карта (или фото албум) митске Топлице, која би се користила у образовне, туристичке и друге сврхе. Овде ће бити учињен покушај да се направи њен кроки за бачки крај. У митска места бачког краја спадају свакако Јанкова клисура, једини пролаз кроз који се из централне Србије улази у Топлицу, Блачко језеро, отисак копита Шарца Краљевића Марка, Храстова шума Стублине у Врбовцу, остаци куле слепог гуслара Гргура (Немањића) у Горњем Гргуру и црквени забран у Горњој Драгуши. Нека од ових места су природни феномени праћени митским исказима, друга су остаци старих грађевина, а трећа сведоче о раритетним понашањима. Јанкова клисура, Блачко језеро и копито Марковог Шарца су у непосредној природној вези, док остала места то нису.

Већ је речено да се све топличке воде сливају у Топлицу сем Блаташнице која се улива у Расину. До Блага се ова река заправо зове Поповска река, по селу Попова, изнад којег извире. Некада је и она, као све друге реке које извире на јужном развоју Великог Јастрепца, такође текла према Топлици, али су извесни геолошки поремећаји учинили да река промени правац и скрене на север, нађе себи пут између обронака Копаоника и Јастрепца, начинивши при том ретку природну појаву коју су географи назвали пиратеријом. „Овде се“, како пише М. Ћ. Милићевић, „природа на чудо људима мало поиграла. Постављајући велики и виђен раздео водама топличким и расинским, она је на један мах, између села Блага и Стубле, спустила тај раздео толико нико да га невичне очи не могу ни да спазе, а олакшала је Блаташници да велико Јастребачко било преструже, и тако да начини чувену у потоња времена Јанкову Клисуру, кроз коју данас истиче те се слива у Расину“ (1884:342).

Сама клисура добила је име по мађарском војсковођи Јаношу Хуњадију (око 1387 до 1456), оцу угарског краља Матије Корвина. Народ га је звао Јанко Сибињанин по ердељском граду Сибињу. Од Сибиња Јанко, борац против Турака на Косову 1448. године, један је од најопеванијих страних јунака у нашој епизи. Својим посрбљеним именом и презименом он ће Топлици даривати два топонима. Поменута клисура добиће назив по његовом имену, а село Сибница у њеној близини, где је логоровала Јанкова војска, добиће своје име по његовом презимену. У својој клисури оставио је Хуњади цркву која је по народном веровању саграђена „у току једне ноћи“ да би пре битке причестио војску, по другој верзији, што је „из битке изнео живу“. Каниц, који је ово забележио и нацртао рушевине Јанкове цркве, разложно оспорава народно веровање, па сматра да је црква била једна од оних 77 цркава од Јанкове клисуре до Јужне Мораве и да је припадала „неком месту које је у време велике сеобе напуштено;...“ (II, 1985:303 и 310). И у овом случају мит

негује свој особени начин мишљења и лечи самозаборав. Рушевинама сакралне грађевине малог обима и значаја даје мистичне обресе не само по времену грађења (за једну ноћ), већ и по сврси (захвалност за опстанак живе главе).

Али на самом улазу у Јанкову клисуру, Блаташница, док је проналазила нови ток, извајала је једну стену, која јој је вероватно била ако не највећа онда најтврђа препрека на новом путу. Та стена у себи је садржала и неке порозне елементе, тако да су у њој остала удубљења различитих величина. За једно од њих, предање каже да је од копита Марковог Шарца. Доиста, кад се погледа то одвећ скромно дело природе, ствара се асоцијација човека на коњу који се, идући уз реку, мучио да савлада тада још глинену препреку, из које је његов коњ тешком муком извлачио ноге.⁶

Овај пример показује с каквом лакоћом и сликовитом маштовитошћу мит именује природне необичности. У овом случају његова прича није нарочито уверљива, али се врло радо прихвата, за разлику од објашњења геолога коме се апсолутно верује, али оно никога не узбуђује. У неким другим случајевима при именовању сличних природних феномена, уместо Шарчевог копита спомињала се Маркова стопа и то не само у српском већ и у арбанашком предању,⁷ што сведочи о томе како мит својим начином мишљења лако прекорачује језичке, националне границе већ и верске баријере.

Али Јанкова клисура није једина природна последица овог расинско-топличког отимања око притока и „стругања јастребачког била“, како би рекао М. Ђ. Милићевић. После промене слива Поповска река (односно Блаташница) делимично је напустила и своје корито, захваљујући чему је настало Блацко језеро. Оно се налази надомак Блаца, некада села данас варошице, које је по језеру добило име. Данас ретко ко зна да се то језерце зове Блацко, јер је оно у међувремену преузело име места коме је претходно даривало име, па се „ван књига“ зове Блачко језеро. Заправо то је бара, по Јовану Цвијићу „лактаста мртваја“, највећим делом обрасла шеваром која воду добија од Блаташнице током великих водостаја али и подземним путем, а њен вишак испушта такође кроз земљу, напајајући притом бивше корито Поповске реке које стоји урезано према Сувом долу⁸ и Топлици.

⁶ Ако је Марко Краљевић туда доиста пролазио, могли су и он и Шарац безбедно да се из реке напију воде. Данас је Блаташница толико загађена да је највеће природно чудо у тој стени било, не Шарчево копито већ *жива жаба*, вероватно генетски модификована, у води која је испуњавала „траг копита“.

⁷ Види: Ђорђевић, II, 1984:288.

⁸ Овај топоним створила је Блаташница својом пиратеријом али село је у литератури забележено и по тзв. черкеском суводолском гостопримству.

У Топлицу, као граничну област према Србији, Порта је 1864. године доселила Черкезе, који ће 1878. године емигрирати у Малу Азију. Било их је у Прокупљу, где се и данас део града зове Черкез-мала, код Крње цамије (коју је крњом учинио топом Станоје Главаш 1806. године) и у Сувом Долу. Тихомир Ђорђевић је значајну пажњу посветио овим незваним гостима из Азије, посебно њиховом менталитету. О Черкесима у Сувом Долу, поред осталог, записао је: „Госта 190

Блацко језеро прате многе легенде од којих је најпознатија она коју у основи на сличан начин бележе Каниц, Милићевић, Сретен А. Поповић и Тихомир Ђорђевић. После неповољног исхода битке на Косову, кнегиња Милица (по Поповићевој верзији сам кнез Лазар пре битке) наложила је да се у Блацко језеро баце сандуци са златом и државном архивом. „И дан дањи причају да се, кад је језеро бистро, виде на дну неки сандуци. Турци су више пута покушавали да се тог блага дочепају, али свагда им је труд био узалудан. Блата се не могу прегазити, нити им се може на дно стати“ (Поповић 1940:258). То веровање да се језеру „не може на дно стати“ у међувремену је модификовано у причу (коју је писац ових редова као дете слушао) да Блацко језеро нема дна, чак да је повезано с Јадранским морем. Наравно да нису изостајале ни приче о томе како су аждаје излазиле из њега и то знатно пре него се у северној Шкотској појавио Неси.

Пошто се је током кишовитих година мочвара ширила, од 1937 до 1939. године, покушано је делимично затрпавање северног дела језера. Земља са црквеног брега, из самог данашег центра Блаца, одвожена је вагончићима до језера. Међутим, на самом почетку трећег миленијума учињен је радикалнији покушај да се језеро култивише, сада већ да се преуреди у туристичке сврхе. Вода је пумпама испуштана и старо корито Поповске реке, оно које је настало пре пиратерије, али су средства понестала да се пројекат у целини оствари. Тако су у тој борби људи и језера изгубили и природа и људи. Бачено благо у језеру нико никада није успео да нађе, Блацко језро је постало је у међувремену Блачко језеро, показало се да није без дна, није култивисано, али је сасвим демистификовано.

IV

У *Краљевини Србији* наводи Милан Ђ. Милићевић да је на јужним падинама Великог и Малог Јастрепца, од Јанкове клисуре до Јужне Мораве, пре исељавања Срба из ових крајева у 17 и 18. веку, било неких 77 цркава и црквишта. Овај податак говорио је овом аутору да је пре сеобе Срба ово био веома густо насељени крај. Међу њима су свакако биле и две цркве у бљачком крају, у Горњој Драгуши и Врбовцу.

Црква у Горњој Драгуши сигурно није она посвећена св. Илији, која данас постоји на брду између три Драгуше (Горње, Доње и Мале), јер она подигнута по ослобођењу од Турака, већ се по свој прилици налазила у данашњем центру Горње Драгуше. О њој је, поред осталог, писао Тихомир Ђорђевић у тексту *Крађа црква*, објављеном најпре у *Српском књижевном гласнику* 1927. године: „Црквена се имовина сматра као света чак и онда када

су радо примали и гостили. Гост је, док је био у чијој кући, био потпуно безбедан, али чим би из ње изашао, није био сигуран да га неће опљачкати баш домаћин, у чијој се кући гостио (Ђорђевић III, 1984:165).

црква опусти. 1737. године избегли су сељаци села Драгуше у Топличком округу, а на њихово се место уселише Арнаути. Исељавањем Драгушана запусте и њихова црква и сва урасте у велико дрвеће, и то место Арнаути назову Црквени забран. Из Црквеног забрана нико није смео ни граници одсећи, јер су држали да ко у њега дирне мора полудети. Такво су веровање задржали и Срби који су 1878. године, пошто су Арнаути побегли, населили Драгушу“ (Ђорђевић I, 1984:122).

Каниц је, пролазећи овуда 1889. године, записао: „...стигли смо до џамије у Горњој Драгуши, која је подигнута на зидовима црквице окружене густом шумом, а сада служи као општинска зграда пошто је претходно дрвеним преградама подељена на неколико одељења“ (II, 1985:301). Сувишно је истаћи да данас у Горњој Драгуши нема ни црквеног забрана ни општинске зграде из тих времена. Свакодневни живот ствара промене које су разумљиве и неминовне. Али је мање разумљиво како и зашто је самозабрав⁹ учинио да тешко ко данас од сељана зна да су ту некада биле црква, па џамија и црквени забран, који је тако строгим табуом био заштићен од сече.

Врбовач је село северно од Блаца чији се атар окончава шумама Великог Јастрепца. На том потезу налази се брдо Стублине, обрасло старом храстовом шумом, коју нико не сече, чак ни дрвокрадице. На улазу у село с југа, надомак самог Блаца постоје остаци старе цркве где се народ окупљао о Св. Архангелу Гаврилу, 26. јула по новом календару. На црквишту такође постоје стара храстова стабла која нису сечена све негде док становници Врбовца нису одлучили да на педесетак метара од места где је лежало камење од старе цркве, саграде нову. У ту сврху посекали су неколико храстових стабала и ископали темељ нове црквене грађевине. Копајући темељ наишли су на више храстових жила које су биле унакрс међусобно припијене. Највише је међутим био изненађен радник када је вертикално секући моторном тестером храстов пањ у једној његовој половини угледао лик мушке особе са дугом косом и брковима. Лик мушкарца, за кога се сматрало да је лик кнеза Лазара, образовали су урасла кора дрвета и различите боје дрвене масе. Током лета

⁹ На два километра од Горње Драгуше је Доње Сварче, село у коме сам рођен. Никада нисам чуо никакву легенду о имену села, а једино објашњење о пореклу његовог имена налази се у књизи Сретена Петровића *Српска митологија - Митолошке мапе*, (Просвета, Ниш 2000, стр. 91-92), који овај топоним доводи у етимолошку везу са Сварогом, божанством старих Словена. Део сеоског атара назива се Стари плац. Такође никада нисам сазнао због чега. Претпостављам да је на том простору било насеље пре Велике сеобе. На ободу Старог плаца постојао је један крајпуташ, колико ми је познато, велика реткост у читавој Топлици. Пре петнаестак година он је немарношћу неког трактористе орача оборен на пољски пут. Крајем јула 2008. године тражио сам спомен и распитивао се о његовом разлогу постављања. По једној верзији он је био посвећен неком грешком убијеном човеку из заседе, по другој, спомињала се 1917. година, што може да значи да је подигнут погинулом у Топличком устанку. Мој труд да пронађем крајпуташ није успео. Тамо је сада такав трњак из кога сам се једва извукао. Ово запишем због гриже савести што на време нисам покушао да прочитам текст на крајпуташу, али и да његовим спомињањем колико толико доскочим самозабраву.

2000. године био је то главни медијски догађај у овом крају. Људи су долазили и са доста велике удаљености да виде ново чудо и знамење, а новчани прилози учинили су да се црква брже изгради него што се то могло очекивати пре почетка градње.

V

Историјском забраву прошлости Топлице, посебно средњовековне, свакако је највише допринео дисконтинуитет српског становништва. Али на срећу, тамо где постоји одсуство аутентичног историјског сведочанства, мит је веома успешно, узбудљиво и поетично причао своју причу и на убедљив начин успевао да ипак све стави на своје место. Он је говорио о ономе о чему историја и свакодневница нису имале шта да кажу. Говорећи како је нешто вероватно било или како је требало да буде, он је попуњавао ону битну празнину коју је стварала немоћ историјског сазнања, удовољавајући при том природној потреби људске радозналости.

На жалост, великој потреби за сазнањем прошлости Топлице (митске, историјске, културне) још увек није удовољено, а она вапи за озбиљним истраживањима и монографским обрадама. Ако се то не деси у некој догледној будућности, Феликс Каниц ће још задуго остати најбољи писац синтетичког прилога о прошлости Топлице. Бечки научник, који је само неколико дана боравио на овом простору, био је сведок својеврсног животног елана који је постојао у време насељавања (и задуго још), а кога, чини се, данас више нема. Зато би неговање културног односа према прошлости могао бити један од начина не само да се осујети самозабрав, са свим последицама које он собом носи, већ и да се поврати животни елан.

Литература

- Ђорђевић, Т. (1984) *Наш народни живот I-IV*. Београд: Просвета.
- Каниц, Ф. (1985) *Србија, земља и становништво од римског доба до краја 19. века*. Београд: Српска књижевна задруга.
- Красић, В. (1988) *Јави се*. Прокупље: „Драинац“.
- Милићевић, М. Ђ. (1884) *Краљевина Србија*. Београд.
- Новаковић, С. (2003) *Списи из историјске географије*, књига друга, приредио Сима М. Ћирковић. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Петровић, С. (2000) *Српска митологија, Систем српске митологије*, I књига, *Митолошке мапе*, II књига. Ниш: Просвета.
- Поповић, В. *Топлица у средњем веку и археолошка истраживања Прокупља у касној антици и средњем веку*, Археолошки институт Београд, рукопис, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш, сигн. 47841.
- Поповић, С. А. (1940) *Путовање по Новој Србији*. Београд: Српска књижевна задруга.
- Ракићевић, Т. Ј. (1967) *Блацко и Облачинско језеро*. Зборник радова ГИ ПМФ, св. XIV, Београд.
- Рудић, др В. (1978) *Становништво Топлице*. Београд: Српска академија наука и уметности, Етнографски институт, Посебна издања, књига 17.

Ljubinko Milosavljević

The Mythical Places of the Blace Region in Mythical Toplica

Summary

The author presents the most significant mythical places in the region of Blace, a part of Toplica, in this paper. The research shows that the historical discontinuity of Serbian population in this region determined certain forms of self-forgetness, which was overcome by a mythical way of thinking.

Key words: Toplica, Janko's Gorge, Blatasnica, the Lake of Blace